Prosjektrapport – Helgeland Lokalhistoriske Arkiv

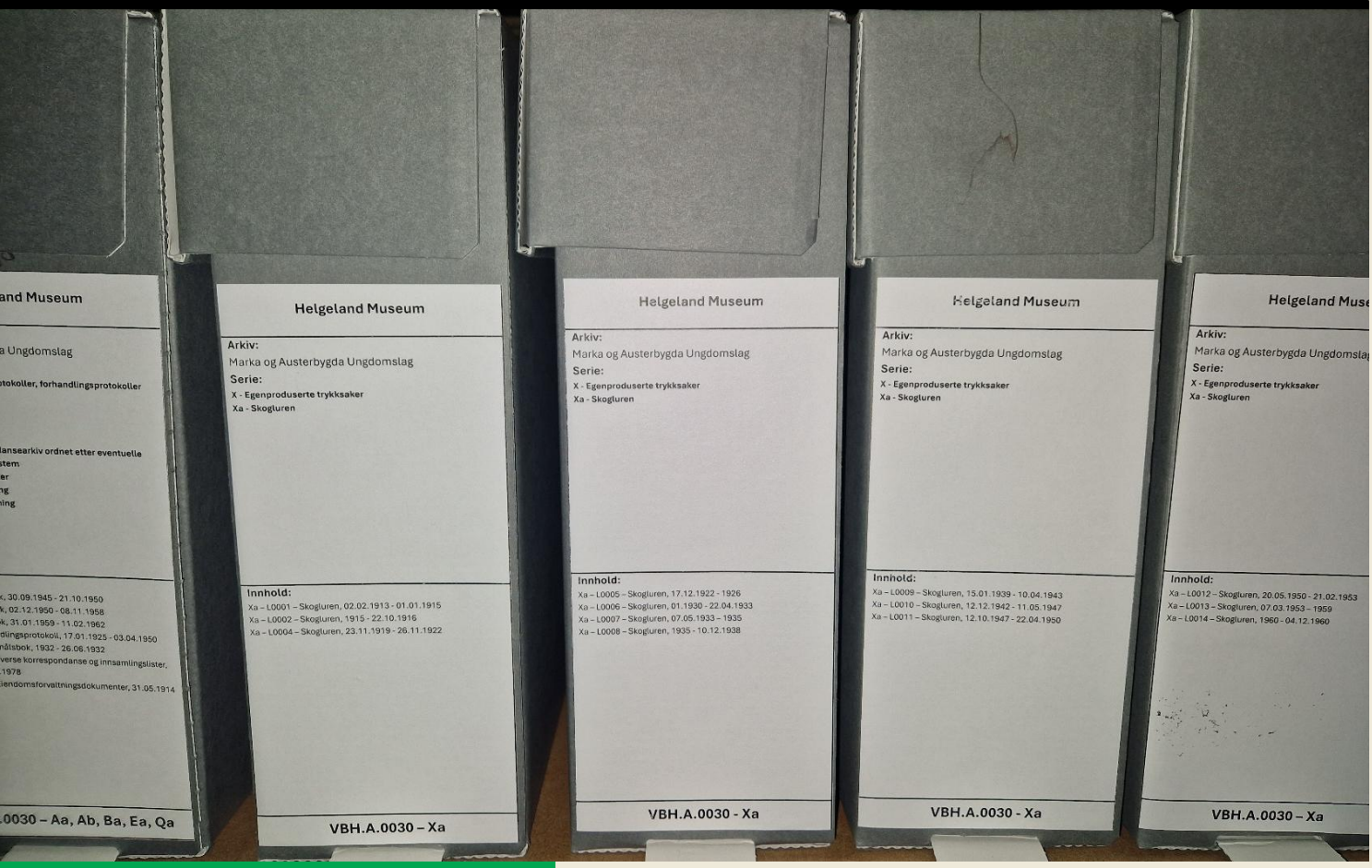

Forfattet av:
Markus Winsents Sandvik
Helgeland Museum, avdeling Vefsn

30.06.2026

HELGELAND MUSEUM
HELGELAANTEN MUSEUME

Sammendrag

Sandvik, M. W. 2026: Helgeland Museum – avdeling Vefsn. Rapport. Helgeland Lokalhistoriske Arkiv.

I 2024 ble det besluttet å innlede et prosjekt for å få en oversikt over, rydde i, tilgjengeliggjøre, og systematisere privatarkivene ved Helgeland Museum, avdeling Vefsn. Som følge av tildeling av arkivutviklingsmidler fra Arkivverket for 2024 til Stiftelsen Helgeland Museum ble prosjektet påbegynt i 2025 og avsluttet våren 2026. I løpet av prosjektet har Helgeland Museum avdeling Vefsn opparbeidet verdifull erfaring og kompetanse med ordning, sortering og pakking av arkiv, samt katalogisering i databasen ASTA. Denne rapporten sammenfatter det utførte arbeidet i prosjektet, samt læringsutbyttet og utfordringene som oppsto underveis.

Forsidefoto: Privatarkivet etter Marka og Austerbygda Ungdomslag etter sortering og ompakking, Foto: Markus Winsents Sandvik / Helgeland Museum.

Innhold

Rapportinndeling 2

Begrepsavklaring 2

Del 1. – Kort historisk tilbakeblikk på Vefsn Lokalhistoriske Arkiv 3

Del 2. – Prosjektets rammer og målsettinger 6

Del 3. – Gjennomføring av prosjektet 8

Del 4. – Resultater og utfordringer 12

Referanseliste: 14

Rapportinndeling

Prosjektrapporten er delt inn i fire deler:

Del 1. – Kort historisk tilbakeblikk på Vefsn Lokalhistoriske Arkiv

Del 2. – Prosjektets rammer og målsettinger

Del 3. – Gjennomføring av prosjektet

Del 4. – Resultater og utfordringer

Vedlagt prosjektrapporten ligger fire vedlegg:

Vedlegg 1. – Prosjektregnskap

Vedlegg 2. – Søknad om arkivutviklingsmidler 2024 til Arkivverket

Vedlegg 3. – Tildeling av arkivutviklingsmidler 2024 fra Arkivverket

Vedlegg 4. – Svar på søknad om utsettelse av prosjekt fra Arkivverket

Begrepsavklaring

Helgeland Museum, avdeling Vefsn, og *Vefsn Museum* benyttes om hverandre i denne rapporten. Begge refererer til det lokalhistoriske museet i Mosjøen i Vefsn kommune som er en avdeling underlagt Stiftelsen Helgeland Museum.

Stiftelsen Helgeland Museum og *Helgeland Museum* benyttes om hverandre i denne rapporten. Begge refererer til den konsoliderte museumsenheten sør i Nordland fylke.

Arkivverket og *Nasjonalarkivet* benyttes om hverandre i denne rapporten som følge av institusjonens navneendring som tredde i kraft 1. januar 2026.

Del 1. – Kort historisk tilbakeblikk på Vefsn Lokalhistoriske Arkiv

Bakgrunn for etablering av et lokalhistorisk arkiv i Vefsn

Under et møte den 19. april 1988 vedtok Hovedutvalg for kultur i Vefsn kommune å be konservator Hans Pedersen og bygdebokredaktør Kjell Jacobsen om å utarbeide en utredning om etablering av et lokal- og privatarkiv i Vefsn kommune. Utredningen skulle legges fram for Hovedutvalget for kultur (Vefsn kommune, 1988).

Den 6. juni 1988 oversendte konservator ved Vefsn Museum, Hans Pedersen, og bygdebokredaktør i Vefsn kommune, Kjell Jacobsen, et forslag om etablering av et lokal- og privatarkiv til Hovedutvalg for kultur i Vefsn kommune. Forslaget var en oppfølging av Hovedutvalgets vedtak 19. april 1988, der Vefsn Museum og Bygdebokkontoret ble bedt om å utrede den praktiske organiseringen av et lokal- og privatarkiv.

Utredningen tok utgangspunkt i situasjonen i Vefsn kommune og anbefalingene fra Try-utvalgets innstilling av 1983/84 «Om lokalhistoriske samlingar», som drøftet organiseringen av lokale samlinger av ikke-statlig og kommunalt skriftlig historisk materiale. På denne bakgrunnen pekte Vefsn Museum og Bygdebokredaksjonen på flere forhold som talte for etableringen av et lokal- og privatarkiv. Bygdebokkontoret hadde opparbeidet omfattende lokalhistoriske samlinger uten egnede oppbevaringslokaler, biblioteket disponerte materiale som naturlig kunne inngå i en samlet lokalhistorisk samling, og Vefsn Museum oppbevarte allerede privatarkiver, men hadde behov for mer systematiske rutiner for innsamling, registrering og tilgjengeliggjøring. Videre ble det vist til mangelfull ordning og oppbevaring av deler av kommunearkivet, samt behovet for å kartlegge og sikre privatarkiver som fortsatt befant seg i privat eie.

På bakgrunn av dette foreslo Vefsn museum og bygdebokredaksjonen at lokal- og privatarkivet skulle organiseres som en avdeling ved Vefsn Museum og lokaliseres til kjellermagasinet i Politimestergården. Den faglige ledelsen skulle ivaretas av en styringsgruppe bestående av museets konservator, biblioteksjefen og bygdebokredaktøren, eventuelt supplert med et medlem oppnevnt av Hovedutvalg for kultur. Utredningen foreslo også å etablere leseplasser med mikrofilmleser, samtidig som kommunearkivet skulle oppbevares i samme magasin, men holdes tydelig adskilt fra privatarkivene.

For å realisere tiltaket ble det pekt på behov for å investere i utstyr og innredning, og det ble foreslått at Vefsn kommune skulle bidra med finansiering. Samtidig var det allerede søkt om tilskudd fra Norsk kulturråd. Den daglige driften ble foreslått ivaretatt av en person finansiert gjennom sysselsettingsmidler samt de fast ansatte ved Vefsn Museum, mens den faglige oppfølgingen skulle ligge hos styringsgruppen.

Utredningen la til grunn at arkivet i første omgang skulle omfatte Vefsn kommune, men åpnet samtidig for at virksomheten på sikt kunne utvides til også å omfatte Grane og Hattfjelldal kommuner, som allerede inngikk i arbeidsområdet til Vefsn Museum og Bygdebokkontoret (Vefsn Museum & Bygdebokkontoret, 1988).

Den 16. juni 1988 behandlet Hovedutvalg for kultur i Vefsn kommune et saksframlegg om etablering av et lokal- og privatarkiv, basert på forslaget fra Vefsn Museum og Bygdebokkontoret datert 6. juni 1988. Utvalget hadde enkelte merknader til forslaget, men sluttet seg i hovedsak til vurderingene og avga følgende innstilling:

- Det etableres lokal- og privatarkiv i Vefsn kommune.
- Lokal- og privatarkivet sammen med en lokalhistorisk samling organiseres som en del av Vefsn museum.
- Lokal- og privatarkivet plasseres fysisk i kjellermagasinet i Politimestergården.
- Virksomheten underlegges faglig en styringsgruppe bestående av Vefsn museums konservator, biblioteksjefen, bygdebokredaktøren og ett medlem oppnevnt av hovedutvalg for kultur.
- Fremdriften ved etablering av lokal- og privatarkiv i Vefsn kommune vurderes i forbindelse med behandling av Vefsn kommunes budsjett for 1989.
- Vefsn kommune tegner seg som medlem i Landslaget for lokal- og privatarkiv fra og med 1988.

(Vefsn kommune, 1988)

Senere drift

Arkivet har siden etableringen på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet mottatt en rekke privatarkiver gjennom Vefsn Museums innsamlings- og dokumentasjonsvirksomhet. Gjennom årene har arkivene blitt ordnet av ulike ansatte med forskjellig utdannings- og erfaringsbakgrunn, ofte som en del av museets ordinære drift. Dette har ført til at ordningsarbeidet har vært preget av varierende metoder og praksis.

I 2003–2004 ble Helgeland Museum etablert som en følge av den nasjonale museumsreformen, som ble iverksatt av Stortinget i 2000 med grunnlag i *St.meld. nr.*

22 (1999–2000) Kjelder til kunnskap og oppleving og senere fulgt opp i *St.meld. nr. 48 (2002–2003) Kulturpolitikk fram mot 2014*. Reformens overordnede mål var å redusere antallet små, selvstendige museer gjennom konsolidering i større museumsenheter. Hensikten var å etablere mer robuste institusjoner med sterkere fagmiljøer, bedre ressursutnyttelse og en mer profesjonell organisering, slik at museene i større grad kunne ivareta sine samfunnsoppgaver innen innsamling, bevaring, forskning og formidling på en faglig forsvarlig måte (Falk, 2025).

Som følge av konsolideringen overtok den nyopprettede Stiftelsen Helgeland Museum forvaltningsansvaret for Vefsn Museums samlinger, og har siden hatt ansvaret for disse. I løpet av midten av 2010-tallet ble det gjennomført et delvis arbeid med systematisering og ordning av deler av privatarkivene, samt innkjøp av nye kompaktreoler.

Utover dette har man arbeidet med registrering av arkivene med oversikt i ASTA. Denne oversikten foreligger i dag kun i trykt form, ettersom Helgeland Museum senere valgte å avslutte abonnementet på programmet. Museet har heller ikke hatt en fast ansatt arkivar. Ordningsarbeidet har derfor i stor grad blitt utført sporadisk, når kapasitet har vært tilgjengelig, snarere enn som en kontinuerlig og prioritert del av museets daglige drift.

Over tid har den direkte kontakten med kommunen og det tidligere arkivutvalget opphørt da dette ikke lenger er i drift. Samtidig har arkivet over lengre tid ikke hatt åpne leseplasser for publikum.

Denne utviklingen må ses i sammenheng med en gradvis nedprioritering av arkivarbeidet, kombinert med utskiftninger blant de fast ansatte. Dette har ført til at viktig institusjonskunnskap om arkivet i begrenset grad har blitt videreført. Samlet har disse forholdene resultert i et betydelig etterslep og et tydelig behov for en helhetlig gjennomgang og revurdering av arkivforvaltningen i organisasjonen.

Del 2. – Prosjektets rammer og målsettinger

Prosjektets rammer

Prosjektet ble gjennomført innenfor rammene av støtteordningen *Innovasjonsarena for arkiv – Arkivspira*, Helgeland Museums søknad til ordningen og Arkivverkets vedtak *Tildeling av arkivutviklingsmidler 2024 – Stiftelsen Helgeland Museum* datert 17. desember 2024.

Prosjektperioden startet 1. januar 2025 og hadde opprinnelig sluttdato 31. desember 2025. Som følge av høy intern arbeidsbelastning og flere parallelle prosjekter ble det tidlig klart at den opprinnelige tidsrammen ikke lot seg gjennomføre. Helgeland Museum søkte derfor om utsatt prosjektfrist.

Arkivverket innvilget søknaden i vedtaket *Svar på søknad om utsettelse av sluttføring av prosjekt* datert 17. desember 2025. Prosjektets sluttdato ble dermed utsatt til 31. mars 2026, med rapporteringsfrist 30. juni 2026.

Registrering, forvaltning og tilgjengeliggjøring

Prosjektets overordnede mål var å utvikle et mer helhetlig, tilgjengelig og brukervennlig lokalhistorisk arkivsystem for Vefsn, med sikte på at metodene og løsningene senere kan overføres til et større prosjekt for hele Helgeland.

Prosjektet skulle bidra til å samordne arkiver med ulike eiere og forvaltere, som tidligere har vært delvis uorganiserte, lite standardiserte og vanskelig tilgjengelige for både interne og eksterne brukere. Gjennom prosjektperioden var målet å registrere og systematisere arkivmateriale i Asta, forbedre den fysiske forvaltningen av arkivene gjennom rydding og ompakking, samt legge til rette for bedre digital tilgjengelighet.

Utvikling av metoder for tematisering og katalogisering

Et sentralt mål var å utvikle og teste nye metoder for tematisering og katalogisering av arkivmateriale. Prosjektet skulle undersøke hvordan relaterte arkiver og samlinger kunne knyttes sammen gjennom emneord, stikkord og tematisk organisering, slik at brukere lettere kunne finne relevant materiale og oppdage sammenhenger mellom ulike arkiver. Dette skulle bidra til en mer intuitiv og brukervennlig tilgang til arkivene.

Kompetanseutvikling og langsiktig verdiskaping

Prosjektet hadde videre som mål å styrke kompetansen innen arkivhåndtering, digitalisering, formidling og tilgjengeliggjøring blant ansatte og samarbeidspartnere.

Samtidig skulle prosjektet fungere som et pilotprosjekt for utvikling av arbeidsmetoder og rutiner som på sikt kunne skaleres opp til å omfatte arkiver fra hele Helgeland-regionen.

Gjennom prosjektet ønsket man også å danne grunnlag for langsiktig bevaring og forvaltning av arkivmaterialet, samt styrke interessen for lokalhistoriske arkiver og deres verdi for forskning og for lokalsamfunnet.

Del 3. – Gjennomføring av prosjektet

Oppstart og forberedelser

Prosjektåret 2025 ble innledet med deltakelse på Arkivkonferansen 2025. Fra Helgeland Museum avdeling Vefsn deltok samlingsansvarlig Sara Sæbø Dyrli og formidler Markus Winsents Sandvik. Formålet med deltakelsen var å hente inn faglige impulser fra pågående diskusjoner i arkivsektoren, etablere kontakt med andre museer og arkivinstitusjoner som arbeider med arkivforvaltning, samt å gi prosjektet en faglig forankret oppstart.

På grunn av stor intern arbeidsbelastning og flere samtidige prosjekter kom det praktiske arbeidet med arkivprosjektet først i gang etter sommersesongen. Før arbeidet med arkivmaterialet kunne begynne, var det nødvendig å etablere et egnet arbeidsrom og frigjøre plass i museets magasin.

Over tid hadde museets restlager av bokpublikasjoner vært oppbevart i magasinets kompaktreoler. Dette reduserte kapasiteten for oppbevaring av privatarkiver. Som en del av en større dugnadsinnsats ble publikasjonene flyttet ut 10. oktober 2025. Arbeidet ble gjennomført av ansatte ved Helgeland Museum og medlemmer av Vefsn Historielag. Til sammen ble det frigjort om lag 100 hyllemeter magasinplass.

Den første dugnadsdagen omfattet fire ansatte fra Helgeland Museum og fem representanter fra Vefsn Historielag, som samlet la ned 42,5 arbeidstimer. Arbeidet ble videreført 14. og 20. oktober, da historielaget bidro med ytterligere om lag 27 timer. Totalt utgjorde dugnadsinnsatsen 69,5 timer.

Bemanning og kompetanseheving

Opprinnelig var planen at museets forsker Gunn Helen Søfting skulle delta i prosjektet, men Helgeland Museums administrasjon vurderte at dette ikke var gjennomførbart slik som opprinnelig planlagt innenfor organisasjonens ressursrammer. I stedet ble Steinar Smedseng og Berit Erlandsen midlertidig ansatt for å gjennomføre det praktiske arbeidet med sortering, ordning og pakking av arkivmaterialet.

Begge hadde tidligere tilknytning til museet, men manglet formell utdanning og erfaring innen arkivfaget. For å sikre nødvendig kompetanse fikk derfor Steinar Smedseng, Berit Erlandsen, Sara Sæbø Dyrli og Markus Winsents Sandvik et grunnkurs i arkiv og ASTA 7 før det praktiske arbeidet startet.

Kartlegging av arkivmaterialet

Etter gjennomført opplæring ble det utarbeidet en plan for prosjektets videre framdrift. Steinar Smedseng og Berit Erlandsen fikk ansvar for å kartlegge omfanget av privatarkivmaterialet i museets magasin. Med unntak av eldre arkiver fra Vefsn kommune, som oppbevares i samme lokale, ble omfanget beregnet til om lag 206,5 hyllemeter privatarkiver.

Av dette materialet var omtrent 65 hyllemeter tidligere blitt pakket og sortert. Disse besto av 74 ulike privatarkiver med varierende størrelse, innhold og kompleksitet.

Vurdering av tidligere ordningsarbeid

En nærmere gjennomgang viste at de tidligere ordnede arkivene hadde betydelige mangler. Det ble avdekket misvisende etikettering, unøyaktig bruk av arkivserier etter allment arkivskjema, feil dimensjonerte arkivesker som førte til deformasjon av dokumenter og protokoller, mangelfull fjerning av binders og stifter, samt tilfeller der materiale med tidligere muggskader var oppbevart sammen med ukontaminert materiale.

På bakgrunn av disse funnene ble det besluttet å prioritere en fullstendig gjennomgang og nyordning av de 74 arkivene, samtidig som de skulle registreres på nytt i ASTA.

Arkivene hadde tidligere vært registrert i ASTA, men denne registreringen var blitt avviklet på et tidligere tidspunkt. Den digitale kataloginformasjonen var derfor gått tapt og kunne ikke gjenopprettes. Heldigvis var arkivene fortsatt merket, og utskrifter av tidligere registreringsopplysninger var bevart i en fysisk perm. Denne dokumentasjonen ble et viktig arbeidsredskap i den videre registreringsprosessen.

Ordningsarbeid og metodiske vurderinger

For å bygge erfaring og sikre god kvalitet i arbeidet valgte prosjektgruppen å starte med de minst komplekse arkivene. Disse hadde færre serier og et mer begrenset omfang, noe som gjorde det enklere å identifisere og korrigere eventuelle feil underveis.

Gjennomgangen avdekket flere utfordringer knyttet til arkivenes innhold. Enkelte arkiver inneholdt bøker og annet materiale som ikke kunne regnes som arkivmateriale, men snarere som personlige samlinger tilhørende arkivskaperen. Flere av disse objektene hadde også registreringsnummer i museets gjenstandssamling. Prosjektgruppen besluttet derfor å skille ut bøker og gjenstander, slik at arkivene kun skulle inneholde materiale med direkte tilknytning til den aktuelle arkivskaperen.

Det ble samtidig stadig tydeligere at det tidligere ordningsarbeidet hadde vært langt mindre grundig enn først antatt. Prosjektgruppen gikk derfor bort fra den opprinnelige planen om kun å foreta mindre kvalitetskontroller og konservatoriske tiltak før videre arbeid med uordnet materiale. I stedet ble det besluttet å gjennomføre en fullstendig nyordning av de tidligere ordnede arkivene.

Denne beslutningen medførte at prosjektets omfang økte betydelig sammenlignet med de opprinnelige forutsetningene.

Utvikling av metoder for tematisering og katalogisering

Som en del av prosjektet ble det innledningsvis vurdert å benytte frie emneord for å beskrive arkivene og deres serier og for å svare på prosjektets mål om å utvikle metoder for tematisering og katalogisering av arkiver. Under arbeidet ble det imidlertid tydelig at en slik løsning kunne skape utfordringer knyttet til konsistens og gjenfinning over tid. Bruk av ulike begreper for samme tema, variasjoner i stavemåte, dialektformer og forskjeller mellom bokmål og nynorsk ville kunne føre til uensartet registreringspraksis og gjøre søk og gjenfinning mindre pålitelig.

For å sikre en mer standardisert og langsiktig løsning ble det derfor besluttet å gå bort fra bruk av frie emneord. I stedet valgte prosjektgruppen å ta utgangspunkt i Outline – klassifikasjonssystem for museum og arkiv, et etablert klassifikasjonssystem som allerede er i bruk innen museumssektoren.

Ved å benytte et eksisterende og anerkjent system fremfor å utvikle en egen modell, legges det til rette for mer ensartet registrering og bedre sammenheng mellom ulike samlinger. Løsningen reduserer også risikoen for at registreringspraksisen blir personavhengig, og bidrar til større grad av konsistens uavhengig av hvem som utfører registreringsarbeidet.

Prosjektperioden ga ikke rom for full implementering av klassifikasjonssystemet i de nyregistrerte privatarkivene. Det ble imidlertid besluttet at Outline skal tas i bruk gradvis som en integrert del av framtidig registrering, katalogisering og forvaltning av arkivmaterialet ved Helgeland Museum.

Nytt nummereringssystem

Som en del av arbeidet besluttet prosjektgruppen å innføre et nytt nummereringssystem for privatarkivene. Det tidligere systemet besto av fortløpende arkivnummer uten tilknytning til museets øvrige samlingsforvaltning.

For å legge til rette for framtidig registrering av arkiver fra Helgeland Museums øvrige avdelinger ble det utviklet et system som følger samme struktur som museets registreringer av øvrige samlinger i databasen Primus. Avdeling Vefsn benytter samlingskoden «VBH», og privatarkivene fikk derfor betegnelsen «VBH.A.XXXX», der «A» viser til arkiv og tallrekken er fortløpende.

Denne løsningen gjør det enklere å identifisere arkivenes organisatoriske tilhørighet og bidrar til en enhetlig forvaltningspraksis på tvers av museets samlinger.

De nye registreringsnumrene følger ikke den tidligere nummerrekken, men ble tildelt fortløpende etter hvert som arkivene ble ordnet og registrert.

Status ved utgangen av 2025

I løpet av 2025 ble 31 privatarkiver gjennomgått, ordnet og registrert på nytt. Hoveddelen av dette arbeidet ble utført av Berit Erlandsen og Steinar Smedseng, som var engasjert i prosjektet fram til årsskiftet.

Arbeidet omfattet blant annet kassasjon av duplikater og materiale som ikke ble vurdert som bevaringsverdig, eksempelvis kontoutskrifter. Dette førte i flere tilfeller til en betydelig reduksjon i arkivenes fysiske omfang målt i hyllemeter.

Avsluttende arbeid og publisering til Arkivportalen

Ved inngangen til 2026 var planen å publisere de registrerte arkivene i ASTA til Arkivportalen og fortsette ordning og pakking av andre arkiver. I denne prosessen ble det imidlertid avdekket at flere arkiver fortsatt ikke tilfredsstilte kravene til ordning og pakking. Enkelte arkiver inneholdt fremdeles binders og stifter, mens andre hadde mangler i den arkivfaglige strukturen.

Museets faste ansatte gjennomførte derfor en ny kvalitetskontroll og ytterligere ordningsarbeid. Dette viste seg å være mer tidkrevende enn opprinnelig anslått.

Ved prosjektets avslutning var arkivet VBH.A.0030 – Marka og Austerbygda Ungdomslag ferdig ordnet, etikettert og publisert via Arkivportalen. Flere andre arkiver var på dette tidspunktet ferdig registrert og ordnet, men publiseringen av disse ble ikke fullført innen prosjektperiodens utløp.

Del 4. – Resultater og utfordringer

Prosjektet resulterte i nyordning og nyregistrering av 31 privatarkiver. Selv om prosjektet ikke rakk å gjennomføre alle planlagte aktiviteter innenfor prosjektperioden, har det lagt et betydelig bedre grunnlag for videre arkivforvaltning ved Helgeland Museum avdeling Vefsn.

Måloppnåelse

Prosjektets mål om å forbedre registrering, forvaltning og tilgjengeliggjøring av privatarkivene er delvis oppnådd. De registrerte arkivene er ordnet etter gjeldende arkivfaglige prinsipper, pakket om i arkivgodkjent materiale og registrert i ASTA. Samtidig har prosjektet avdekket omfattende mangler ved tidligere ordningsarbeid, noe som har gjort det nødvendig å prioritere kvalitet framfor antall registrerte arkiver. Arbeidet har dermed gitt et langt bedre grunnlag for framtidig publisering i Arkivportalen og videre forvaltning av arkivene.

Prosjektet har bidratt til utvikling av metoder for registrering og katalogisering. Underveis ble det besluttet å gå bort fra bruk av frie emneord og i stedet ta utgangspunkt i Outline – klassifikasjonssystem for museum og arkiv. Selv om systemet ikke ble tatt i bruk under prosjektperioden, er det etablert som grunnlag for framtidig registreringspraksis. Det ble også utviklet et nytt nummereringssystem for privatarkivene, tilpasset Helgeland Museums øvrige samlingsforvaltning. Begge tiltakene vil bidra til en mer helhetlig og langsiktig forvaltning av arkivmaterialet.

Prosjektet har videre resultert i styrking av den arkivfaglige kompetansen ved avdelingen. Gjennom kurs, praktisk ordningsarbeid og løpende faglige vurderinger har de prosjektmedarbeiderne opparbeidet verdifull kunnskap om arkivforvaltning og registrering i ASTA. Samtidig har prosjektet synliggjort utfordringene knyttet til privatarkivene og gitt museet et godt grunnlag for å prioritere fremtidig arbeid og nødvendige tiltak.

Prosjektet var opprinnelig tenkt som et pilotprosjekt for utvikling av arbeidsmetoder som på sikt kan benyttes ved Helgeland Museums øvrige avdelinger. Erfaringene som vi har gjort oss i løpet av prosjektet og metodene som er utviklet, særlig knyttet til kvalitetssikring, registrering, nummerering og klassifikasjon, har overføringsverdi og kan danne grunnlag for et framtidig, mer helhetlig privatarkivarbeid i resten av organisasjonen.

Utfordringer

Den største utfordringen i prosjektet har vært begrenset arkivfaglig kompetanse. Selv om prosjektgruppen gjennomførte grunnkurs i arkiv og ASTA, oppsto det underveis en rekke faglige problemstillinger som krevde bistand fra eksterne rådgivere. Erfaringene understreker betydningen av å ha tilgang til arkivfaglig kompetanse i større prosjekter og viser behovet for en dedikert arkivmedarbeider med relevant utdanning og erfaring.

Prosjektet ble også påvirket av organisatoriske og ressursmessige forhold. Parallelt med arkivprosjektet pågikk flere andre arbeidskrevende prosjekter ved avdelingen, samtidig som bemanningen var begrenset. Da avdelingsleder Carl Ninian Wika, som også var prosjektleder, sluttet i jobben som ved årsskiftet 2025–2026, måtte de gjenværende medarbeiderne overta administrative oppgaver. Fra 6. februar 2026 tiltrådte prosjektmedarbeider Markus Winsents Sandvik som konstituert avdelingsleder. I denne rollen overtok han det administrative ansvarsområdet til tidligere avdelingsleder, med den konsekvens at dette reduserte prosjektgruppens arbeidskapasitet. I tillegg ble store ressurser brukt på ferdigstillelsen av et pågående innsamlings- og dokumentasjonsprosjekt som avdelingen bedrev ved Mosjøen skole. Da bygningen ble revet våren 2026 var det viktig å prioritere dette arbeidet. Samlet bidro disse forholdene til at prosjektet fikk mindre fremdrift enn først planlagt.

Konklusjon

Prosjektet har medført et godt grunnarbeid for en mer systematisk og langsiktig forvaltning av privatarkivene ved Helgeland Museum avdeling Vefsn. Dette til tross for at man ikke rakk å gjennomføre alle planlagte aktiviteter innenfor prosjektperioden, har arbeidet gitt betydelige resultater gjennom nyordning og registrering av arkivmateriale; utvikling av nye arbeidsmetoder; innføring av et nytt nummereringssystem; og styrket arkivfaglig kompetanse. Prosjektet har også dannet et godt grunnlag for videre tilgjengeliggjøring av privatarkivene og for utviklingen av et mer helhetlig privatarkivarbeid på et overordnet nivå innad Helgeland Museum.

Referanseliste:

Falk, E. (2025, 10. mars). konsoliderte museer. I *Store norske leksikon*. https://snl.no/.versionview/2837652

Vefsn Museum. & Bygdebokkontoret. (1988, 6. juni). *Etablering av lokal- og privatarkiv* [Brev].

Vefsn kommune. (1988, 16. juni). *Saksframlegg innstilling: Etablering av lokal- og privatarkiv* (Sak 71/88).